

ТРИЗУБІК - REVUE NEUROMAÇAÏQUE - UKRAÏNIENNE - TRIDENT

Число 8 (66) рік видання III. 20 лютого 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 20 лютого 1927 року.

В Парижі в Об'єднаній Громаді у Франції один по одному відбулися три виклади, присвячені гірським народам Північного Кавказу, Грузії та Азейберджанові. Вечори притягли в громаду чи-мало наших приятелів кавказьких, викликали велике зацікавлення громадян та їх гостей і закінчилися жвавим виміном думок.

Ми не раз підкреслювали на сторінках «Тризубу» спільність інтересів України та Кавказу, доводили необхідність щільнішого об'єднання.

Правительственні кола як українські, так і республік Кавказу знаходяться між собою у взаємному контакті і від давнішого вже часу прийшли до певного порозуміння. Спільна трибуна перед широким світом — «Прометей» явилася ще одним кроком на цьому шляху координації зусиль поневолених націй до визволення та оборони їх прав державних.

Само собою, й офіційні відносини й політична та літературна співпраця ще більшого реального значіння наберуть, коли ця лінія поведження знайде сприятливий ґрунт в громадських колах заінтересованих народів.

Тим то не можемо не вітати як найширше заходів Об'єднаної Громади до взаємного ознайомлення й наближення між собою еміграції кавказької та нашої. Та систематичність, з якою провадиться в життя ця громадська ініціатива, що вийшла з наших еміграційних організованих кол і зустріла таке співчуття у наших сусідів, надає цим виступам ще більшого значіння.

Еже ці виклади дали багато. Нам справді треба ближче ознайомитися один з одним, зійтися тісніше, кожному є багато де-чого повчитися у другого. А безпосереднє сходячись, зробити це найкраще і найлегше. На спільній роботі зміцняться ті звязки, що нас єднують. Адже нам доводиться і доведеться ще разом битися з одним ворогом і разом оборонятися від нього.

Щасливий почин Об'єднаної Громади повинен бути тільки початком. І ми радітимемо, коли за ним підуть аналогічні сходи́ни у наших сусідів та спільників. Треба побажати, щоб паризька ініціатива зустріла відгук в інших місцях зосередження еміґрації, де сходяться до купи азейберджанці, гірці, грузини та українці. Особливо бажаним було б тісніше взаємне ознайомлення між рухливішою та активнішою частиною наших народів — молоддю.

Паризькі зустрічі проказують шлях, яким треба йти. Організація українсько-кавказького клубу, думка про який зародилася на цих сходи́нах, значно полегшила б й взаємне ознайомлення між собою, так потрібне, міцніше зав'язала б вузли, що нас в'яжуть. Засновання такого клубу поставило б перед громадськими колами наших народів питання про об'єднані виступи перед чужинцями, сприяючи висвітленню їм нашої справи та підкреслюючи спільність інтересів Кавказу та України.

ДЕРЖАВНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ЯК ОСНОВА ЖИТТЯ НАЦІІ.*)

Свято незалежності української національної держави. «Одинині, — проголосив 9 літ тому четвертий універсал, — Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу».

Звершилося.

Найкращі сподіванки, довга боротьба, піт і кров народні, найтяжчі втрати духові й матеріальні — все це завершилося тріумфом народньої волі, дістало найбільшу історичну заплату, досягло найвищого апогею здобутків, який лише можливий для кожної історичної нації. Український народ став державно-незалежним, і цим актом аморфна його маса перетворилася у націю, — з живий національний організм, свідомий свого національно-державного праву, готовий кожної хвилі те своє право обстояти та оборонити. Які б не судила доля тяжкі іспити для нашого народу в дальшому, хоч би які тяжкі удари довелось йому зазнавати на своєму шляху історичному, — він держить і від тепер додержить у своїй свідомості той прапор, на

---

*) Промова на святі 22 січня вь Празі.

якому з'осереджена його національна енергія, — прапор державної незалежності.

Той прапор в'яже нинішні і дальші покоління певною традицією з найдорожчими здобутками нашого минулого, угрунтовує нашу свідомість державно-національну на традиціях старої Київської держави, держави великого Богдана, на традиційних заповітах найкращих попередніх наших борців за державну незалежність України. Той акт, яким завершилася більш як двохсотлітня боротьба українського народу, стає непохитною базою для дальшого життя і творчої праці його, бо свідомість його одтепер огнистим промінем пройняла одна велика животнорна ідея: тільки національна державність може забезпечити йому вільне незалежне порядкування своєю долею, додержання своїх питомих інтересів, добробут духовий та матеріальний, пошану й честь серед чужих народів. Одно слово — національний ідеал, поетично виявлений в словах поета: «в своїй хаті своя правда і сила, і воля», знайшов собі формально-правний вираз державного і міжнародного значіння: «Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу».

Тільки в самостійності, в державній незалежності добро і щастя українського народу. Це альфа і омега нашої національної справи. Це наш національний догмат, — і коли додержимо його, будемо мати добробут і гідність на нашій землі, честь у чужих народів; а коли не додержимо, то не матимем нічого з того, не матимем самого навіть національного імени «на нашій не своїй землі», як вже не мали його за останніх сто літ перед революцією.

Вся історія й сучасність аргументують нам справедливість цієї аксіоми.

Згадаймо минуле. Під ударами азійської стихійної сили Україна вперше втратила свою державну незалежність і опинилася в межах литовської, після — литовсько-польської державности. Слідом за втратою державної незалежності поволі, але послідовно український народ тратить не лише державне право, але й увесь властивий йому правно-громадський устрій, підлягає обмеженням в сфері натуральних прав громадянина — в ділянках життя не лише політичного, соціального, економічного, але й духового, навіть в ділянці віри.

Державну злуку порушено великою народньою революцією, повстанням, щасливою для нас війною, що натурально проказувала постулат незалежності. Але Зборівський договір збочив з того натурального шляху і, повернувши український народ знову у державну залежність, тим самим поставив його право та його життєві інтереси під небезпеку, під загубу, а врешті і на цілковиту поталу. Політично-державна думка не дозрівала в міру закроювання реальних обставин, розмінювалася на міркування про різні безпосередні вигоди, з утратою ширшої державної перспективи. І наслідки того були тяжкі, вимусили знову повторити вже раз пройдений тяжкий шлях збройного здвигу цілого народу, і лише тою дорогою приплатою народньої енергії, добра і крові вже за кілька літ довершено було державну незалежність.

Україна стала самостійною державою на чолі з великим стратегом, політиком і дипломатом. Серед широкої дипломатичної гри, яку провадив тодішній вождь українського народу, не дооцінив він одної небезпеки — кооперації з північним сусідом, що з молодого, невичерпаною енергією розвивав свою державну експанзію. Умови тої кооперації підкупали найбільшими гарантіями державної незалежності України. Переяславська умова забезпечувала Україні власну державну територію, власне правительство з гетьманом на чолі, з незалежним од Москви урядуванням, право власного законодавства, власний судовий устрій та суд, незалежний од Москви, власну армію, право зносин з чужоземними державами, а разом невтручання московських урядових чинників у внутрішні справи України. Ці широкі права України, здавалося, цілком забезпечували її державну суверенність. Богдан по-над цей союз дивився на звязки з іншими державами, снував під охоронною протекцією московського царя нові, широкі державні плани. Але тут найяскравіше дала себе знати ахілова п'ята тої державної акції, що спрямує на яку-будь форму державної сполуки з сусідом; та тактика звичайно доводить до підпорядкування одного з них другому, до втрати одним з них своїх прав державних, а за ними — й інших. Суворий приклад того дає яч-раз державний союз України з Московщиною. Менше як за 300 літ українська держава стала інкорпорованою, звичайною російською провінцією, розподіленою на звичайні губернії, і саме ім'я України було знищено й забуто; національне право українського народу всемірно потоптано, національні ознаки його свідомо й послідовно стиралися; українська мова не мала доступу ні в адміністрацію, ні в суд, ні в школу, навіть у церкву; культурний рівень народньої маси понижено навіть у порівнянні з добою 200-300 літ перед тим. Український народ утратив все, що мав з свого національного надбання, засуджений був у російських державних планах на цілковите винародовлення, і коли не дійшов до певної національної страти, то лише завдяки зусиллям свідомих провідників його та стихійній інерції маси.

От показні результати легковаження засадою державної незалежності. Результати повчаючі, незабутні, пам'ятні на всі віки й покоління нашої дальшої історії. З цього тяжкого прикладу можна черпати досвід й надалі та завше, в першу чергу й над усе, ставити засади державної незалежності. До цього — вся решта само собою приложиться, а без цього — вся решта загине, як вже й загинило та лише примхою щасливої долі не дійшло до непоправимої руїни.

Мало не три сотні літ діяли руїнницькі для нашої нації процеси в наслідок державної злуки України з московським сусідом. На початку великої війни та руїнницька акція обняла і частину української території, що була до того часу по-за межами російської влади; і той розгром українського національного життя, якого зазнали Галичина та Буковина, не може зрівнятися навіть з колишньою навалом Батия, бо й він не порушав, принаймні віри звойованого народу. Се теж було натуральним наслідком колишнього хибного кроку державної політики — збочення з позиції незалежності; коли нація не має державного

осередку самостійного, то і всі її периферії не забезпечено од найбільшої кривди.

Та живі сили нації не викоріняються будь-якими зовнішніми обмеженнями. Дух дише, де сам хоче, і жива душа нації не лише вижила під корою зовнішніх репресій, але й пробиваючи ту кору, зростає в своїй силі, розвивалася й готувалась до кращої долі у слухну годину. Але відновлюється державна чинність приборканих сил нації не зразу. Життя вимагало заплати за сотні літ державної летаргії, і треба було перейти цілий процес підготовчої праці, щоб формально завершити справу цілковитого державного визволення.

Слушна година настала з першої хвили всеросійської революції. З першим подумом її Україна вже стала фактично вільною і незалежною і лише самі формальні звязки лучили її з колишнім державним організмом Росії, більш символічно, ніж реально. Першим органом тої незалежності стала Центральна Рада, — фактичний орган державної влади, що повстав на Україні замість фіктивного «тимчасового» всеросійського правительства. І вже в першому універсалі Центральної Ради, поруч з зазначенням формального звязку України з Росією, проголошено такі гасла фактичної незалежності: «Народе Український! Волею своєю ти поставив нас, Українську Центральну Раду, на сторожі прав і вольностей Української Землі... Хай порядок і лад на Україні дають... Всенародні Українські Збори. Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Україні, мають право видавати тільки наші Українські Збори... І ми, Українська Центральна Рада, вволили волю свого народу, взяли на себе великий тягар будови нового життя і приступили до тієї великої роботи... Ми не можемо допустити край наш на безладдя та занепад. Коли Тимчасове Російське Правительство не може дати лад у нас, коли не хоче стати разом з нами до великої роботи, то ми самі повинні взяти її на себе. Це наш обов'язок перед нашим краєм і перед тими народами, що живуть на нашій землі. І через те ми, Українська Центральна Рада, видаємо наш Універсал до всього нашого народу і оповіщаємо: однині самі будемо творити наше життя... Народе Український! В твоїх руках доля твоя. В цей трудний час всесвітнього безладдя й розпаду докажи своєю одностайністю і державним розумом, що ти можеш гордо і достойно стати поруч з кожним організованим, державним народом, як рівний з рівним». Як бачимо вже перший універсал 10 червня, незаперечений і чинний, проголошує фактичну незалежність України, що од того часу сама має творити своє життя і стати поруч з кожним державним народом, як рівний з рівним.

Всього чотири місяці відділяють перший універсал од третього універсала 7 листопада, і в цьому останньому проголошено вже Українську Народню Республіку: «Від нині Україна стає Українською Народньою Республікою... До Установчих Зборів України вся власть творити лад на Землях наших, давати закони і правити належить нам, Українській Центральній Раді і нашому Секретаріатові України». І цей універсал так само заховує формальний звязок з Росією, — звязок, що вже у той самий мент, за большевицької влади в Росії, був фіктивний, а в дуже скорому часі, з проголошенням війни з Росією, був зірваний всебічно й остаточно. Тоді не лише з життєвою необхід-

ністю, але й з формальною логікою пролунало сакраментальне твердження четвертого універсалу 9-22 січня 1918 року. «Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу».

Так дев'ять літ тому Україна стала не лише фактично, але й формально незалежною державою. До того державний розум наших тодішніх політиків наказував їм з найбільш обережною уважливістю виривати коріння нашої державної незалежності із міцно збитого віками російського державного ґрунту. Але та розважлива обережність приневолювала до компромісів, дуже тяжких і прикрих, та на той час необхідних, як заплата за колишній великий гріх наш проти засади державної незалежності. Серед тих тяжких компромісів були й такі, як обмеження території України (в акті про Генеральний Секретаріат) всього п'ятьма губерніями, як обмеження чину правительства України лише певними, далеко не повними, галузями життя нації; але державні люде наші мали мужність зважитись на такі обмеження, щоб здобути базу, необхідну для поширення і національно-державного права, і самої державної території українського народу.

Данина наша за старий наш гріх проти державности не перестала і по проголошенню нашої повної державної самостійности. Відгуком колишніх всеросійських державних тенденцій був акт федерації, проголошений б. Гетьманом Павлом Скоропадським, але знесений новою владою Директорії. Ще більше тяжкими відгуками того старого гріха були наїздницькі навали на Україну, як колишню державну власність Росії, з боку чорних та червоних немов би спадкоємців б. Росії.

Чорні завойовники змагалися знищити всі національно-державні здобутки України, навіть знову змазати саме її ім'я, — все на основі того ж наче б спадкоємного державного права.

Більш еластичну тактику виявили червоні завойовники України. Умова большевицької Московщини з Україною 28 грудня 1920 року визнає, на основі права народів на самоозначення, незалежність і суверенність кожної з договорних сторін; в інтересах оборони й господарського будівництва складено між ними договір на таких умовах. Обидві держави вступають у військовий та господарський союз. В своїх майбутніх зобов'язаннях до інших держав вони провадяться лише інтересами робочих і селян, що належать до обох республік, а з самого факта попередньої приналежності території України до б. російської імперії не впливає ніяких зобов'язань до кого б не було. Що-до основ самого федеративного зв'язку союзних республік, то він полягає у об'єднанню (себ-то в установленню єдиних для всього союзу) комісаріятів найважливішого значіння — військових та морських справ, зовнішньої торгівлі, фінансів, праці, шляхів, пошти і телеграфів та вищої ради народнього господарства; об'єднані народні комісаріати обох республік входять в склад ради народніх комісарів Московщини (РСФСР) і мають лише своїх представників в раді народніх комісарів України (УССР), — себ-то, фактично всіма згаданими справами провадять московські комісари, що мають на Україні свою експозитуру.

Такий договір оддавав всі справи України, як держави, в руки московських комісарів. Але якась тінь самостійности договорних федеративних республік все ж залишалася — і зовнішнє (окреме дипломатичне представництво України) і в певній мірі внутрішнє — в справах господарських та почасти військових. І от на основі нової союзної конституції 30 грудня 1922 року всі найвідповідальніші функції державні політичного та господарського значіння опинилися в руках центральної влади. А поруч з тим совітьська конституція декларує назовні самостійність союзних республік; точка четверта конституції проголошує, що «за кожною з республік заховується право вільного виступу з союзу», а в точці 6 ще додано: «Територію союзних республік обмежено лише в грраницях, що їх зазначено в цій конституції, та лише в справах, що належать до компетенції Союзу», — наче б ще не досить поширено обсяг тих обмежень; «поза тими межами кожна окрема республіка здійснює свою владу самостійно; Союз ССР боронить суверенні права союзних республік».

Цей приклад найкраще доводить нам фіктивність будь-якої державної сполуки з погляду забезпечення реального права та реальних інтересів народа. Поруч з пактом про самостійність, з правом вільного виступу з союзу виживає безоглядна централізація всього державного апарату, що змагає до найбільшої експлоатації по назві федеративних республік, а на ділі — інкорпорованих провінцій. З усього попереднього нашого історичного досвіду, а найбільше з сього останнього прикладу для нас ясно мусить бути, що тільки в державній незалежності лежить справжня запорука добра і щастя нашого народу. Бо тільки в умовах вільного, державно-незалежного життя може народ розвинути свої природні творчі сили, доклати свої питомі життєві завдання. Бо тільки «в своїй хаті своя правда, і сила, і воля». Тому, святкуючи це найбільше наше свято — хоч і на чужині, та незламаним духом, повні віри й певности в добрій долі нашого народу, маємо з найглибшим переконанням піднести от цей основний догмат нашої національної віри: «Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою українського народу».

О. Лотоцький.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ЗАЛІЗНИЦЬ.

Загальний розвиток економічного життя по всьому світі, — змагає кращих форм організації. Ті щасливі часи, коли можна було обмежуватися природними багатствами — пройшли. Конкуренція, дорожня робочої сили, що все збільшується, вимагають у всіх галузях життя кращої організації. Думки Тайлора, блискучі приклади найдодільніших форм праці Форда, наукові інституції по дослідженню організації в Німеччині — яскраво підкреслюють ту роботу, що провадиться в цім напрямку. І коли потрібна реорганізація у фабричних

підприємствах, хоч би і дуже великих — то можете собі уявити, як вона необхідна в підприємстві, яке розтягнуте по всій країні, яким користується все населення, без точної роботи якого не можливий ніякий економічний прогрес.

Коли в країні існують приватні залізниці, то боротьба за більший бариш невинно викликає зміни форм організації, що ведуть до краших наслідків роботи. Коли ж країна проводить «державний соціалізм», коли та могутня підойма, яка веде увесь світ до кращого — конкуренція — усунена, — найдоцільніша форма організації особливо потрібна.

Українські залізниці мають свій фіговий листик — свого представника в Народньому Комісаріяті Шляхів, який ніби то повинен охороняти інтереси залізниць, що проведені на терені України і на якого, звичайно, абсолютно не зважають. Отже, коли є інтерес до того, як стоїть справа на українських залізницях, — треба знати, які декрети видаються в Москві. Крім того треба де-що розшифрувати, бо ті централістичні тенденції, які існували за старих часів, благополучно існують і тепер, та ще і в гірших для нас, українців, формах. Отже, комісаріят шляхів сполучення є спільний для всіх республік. При центральнім комітеті є представники окремих республік (!). В центрі розподіляють кредити, затверджують нові роботи і т. и. Там же окремий тарифний комітет (на підставі закона 10. VIII. 22 р.), що затверджує або відхиляє місцеві прохання і котрий, власне кажучи, і керує всіма тарифовими справами. Мені вже доводилося писати на сторінках «Тризуба», що большевики, проголосивши залізниці національною власністю, оголосили, що ними населення може користуватися дурно. Звичайно, це була чергова неправда, бо ежэ через де-кільки місяці було введено платню за проїзд — усе, як було по старому, — і тепер дурно їздять тільки в окремих вагонах комісари. Націоналізувавши залізниці, большевики переоріли систему керування, утворили правління (по зразку бувших приватних товариств), відділили від управ залізниць де-які служби (адміністративний відділ, відділ статистичний і т. и.). Залізниці не могли працювати без них і тому їм прийшлося в зменшенім вигляді утворити їх у себе. Тепер на сторінках «Економической Жизни» низка громових статей на тему про необхідність «ізжити паралелізм», повернути потрібні відділи служб до управ залізниць і т. и. Але ж хто це видумав, таку «мудру» штуку, як не вони самі?

В «Економ. Жизни» з 13 січня ц. р. надруковано велику промову на партійному з'їзді Рудзатака, сучасного Нар. Ком. Шляхів на тему «Перспективи Транспортного Хозяйства». Вона поділяється на дві частини: 1) — ряд точок що-до чисто технічних поліпшень та 2) — деяких уваг що-до загального стану. Технічні моменти: 1) відміна огляду вагонів на передаточних пунктах, 2) американська їзда, 3) банкова система фінансування, 4) маршрутні валки. Нового, оригінального в цих вимогах абсолютно немає. Коли сітка складалася з окремих ліній, що належали ріжним товариствам, — огляд вагонів на передаточних пунктах був безперечно потрібним. Чому це робиться

і тепер, коли вся сітка залізниць належить державі,—невідомо; що-до пункта другого (американська їзда), то вона має і позитивні і негативні сторони. При наших обставинах, — її не слід було б вводити, (через те, що це завело-б нас далеко по за межі газетної статті, про це тут говорити не будемо). Маршрутні валки — це добра річ, їх слід поширювати, на багатьох дорогах вони вже давно існують. Що-до загальної частини, то де-які точки настільки інтересні, що дозволю собі привести їх в цитатах, бо це ж говорить сучасний міністр шляхів.

«Ми повинні техніке предоставити єя законні права і сказати, що ми, працюючі на транспорті, — стапі достаточнo кваліфіцірованіми для того, чтобы понімати, що не однім тільки так називаемим воодушевлєнієм, не однім тільки натіском можно управляти транспортним хозяйством, — ми повинні ітти по лінії глибокаго техніческаго ізучєнія каждаго отдельнаго звєна нашої роботи. Ми повинні отместі всьо наносное вокруг каждай должности, очістіть лінію от всех побочных обязанностей». Треба було большевикам десяти літ, щоб відкрити таку Америку, що в технічних справах треба рахуватися з технікою... Мимоволі пригадується обіжник п. Рафеса, який один час був Начальником Південно-Західньої Залізницї, і який пропонував приймати на залізничу службу «только сознательних товарищєй». Розшифруйте, що це значить!

Далі Рудзутак каже: «В прошлом году проведі реорганізацію правленія. У нас всьо такі осталась двойственность в ответственності за работу на транспорті. Я думаю, что общая задача, которую ми ставілі — уніфікація транспортного хозяйства, с уничтоженієм разделєнія наших транспортніков на две группы: работніков політіческіх і техніческіх — намі ещю не достаточно разрешена. В етом отношеніі у нас осталась двойная психологія. Компромисное рєшеніє сохрانیть правленія, как законодательнія учрежденія с добавкой к нему начальника дороги, который может не счїтаться з рєшенієм правленія, являются для транспортніков школой, в которой подготавлиются нашї ответственные работнікі. Я тут совершенно не дегаю нікакой разніци между коммунистами і безпартійными, между спеціалістами і не-спеціалістами».

Найінтересніший момент для представника соціалістичного уряду вимога перейти від форм казюноно-бюрократичних до форм комерційних. Тут мені, представникові колишнього буржуазного устрою, хотється пригадати представникові соціалістичного уряду, що в країнах, де панує приватне залізничне господарство (Франція, Сполучені Штати), завжди йде боротьба між урядом та приватніми товариствами, які в основу своєї діяльності кладуть саме цей комерційний принцип. Залізницї — це є такий могутній апарат, який впливає на все життя країни, і державне залізничне господарство має своєю головною перевагою то, що при нїм, в першу чергу, висовуються загальні інтереси сього суспільства, а не інтереси власної кишені. Боротьба між урядом а могутніми акційними товариствами на жаль часто дає перевагу не тому, хто ставить справедливі вимоги. Правда, державне залізничне господарство, так як воно було поставлене в б. Росії, повинно бути

очищене від тих хиб, що існували при царським правлінні і що так самісінько існують і тепер у большевиків.

Що-до тих цифр, що приводяться, то вони даються (як і за царських часів) загалом, без зазначення окремо цифр для укр. залізниць. Я стверджую, що укр. залізниці — прибуткові, що їх прибутками по де куди покриваються витрати північних дефіцитних залізниць. Отже по кошторисові 1926-7 року передбачається загального прибутку по всьому транспорту 1.627,7 мільон. карб., з яких 1.611 мільон карб. припадає на долю залізниць від їх експлоатації. Витрат експлоатац. 1.288 міль карб., коефіцієнт експлоатації 80% проти 86% попереднього року (коефіцієнт експлоатації 1913 р. — 58%). Таке покращання коефіцієнту експлоатації в значній мірі пояснюється збільшенням тарифових ставок і, дякуючи цьому, зросту прибутку. Головний пункт витрат — оплата робочої сили. Пересічна платня залізничникові 1925 р. — 54 карб., 1926 — 63 карб., отже значно менша ніж за старих часів. Що-до чистого прибутку 323 міль карб., то порівнювати його з наслідком роботи 1913 р. трудно, не тільки через те, що доводилось би робити поправки по ріжних індексах, а й через те, що прибуток 1913 р. — 470 міль карб., майже увесь йшов на виплату відсотків по закордонних залізничних позиках, чого тепер большевики не роблять, бо вони анулювали всі борги. Шукання нових шляхів кермування привело до утворення (на південних залізницях) окремого інституту «децернентів» (розпорядчиків). Цей інститут зараз дуже рекламується і Пермська залізниця, наприклад, вводить його у себе. Це є та чергова «шумиха», від якої через де-який час прийдеться відмовитися.

Які ж, власне кажучи, можуть бути наші побажання що-до організації укр. залізниць? Поперед всього їх бюджет мусить бути відокремлений та входить в загальний, як сальдо прибутку — або дефіциту. Повинні бути усунені всі ті моменти, що так гальмували розвиток залізничних справ ще за старих часів: послуги залізниць мусять бути оплачені готівкою в момент перевозки, а не відраховуватися після паперовим шляхом. Досвід Швейцарії показує, що в таких випадках перевозки іншими відомствами робляться більш обережно. Безплатна перевозка пошти повинна припинитися. Поштові перевозки підлягають оплаті.

Залізниці є знаряддя для перевозки людей та вантажу, а не для власної політики урядовців міністерства фінансів. Встановлення тарифів належить тим, хто відає перевозками.

Робота та протяг укр. залізниць настільки великі, що кермувати з одного центру трудно. Найкрайше взяти схему подібну до організації бувших пруських залізниць. Центр відає загальними питаннями: встановленням та зміною тарифових ставок, поділом кредитів, чергою нових робіт, закупкою матеріалів, потрібних для всієї сітки, замовленням нового рухового майна і т. и. Само кермування рухом мусить бути передано на місця, причім вся сітка повинна бути розбита на окремі дирекції, в залежності від напруження руху, але у всякому разі не бажано, щоб вони були більш двох тисяч вестов. Центр, управління, такої дирекції повинен бути по можливості ближче до центра праці.

Децентралізація мусить бути повна. Начальник такої дирекції не повинен бути звязаним по руках та по ногах представниками інших міністерств, що не відповідають за наслідки праці, а що часто гальмують справу. Колегіяльне рішення, де немає відповідальних за хід праці осіб, — мусять бути усунено. Начальник дирекції повинен відповідати за хід робіт, але для того йому мусять бути дані можливості.

Інженер шляхів **Є. Сокович.**

З МІЖНАРОДНЬОГО ЖИТТЯ

ПРОТЕСТНІ НОТИ СССР.

Большевики протестують. Така стадія була вже один раз в їх міжнародних зносинах. Кільки літ тому, коли Европа ще не визнавала їх, де юре, кожна конференція, кожний договір викликали протестні ноти червоної Москви. Їм потрібно було тоді нагадувати про себе, про свої гадані міжнародні права, про існування комуністичної держави, що наче б то легально дістала всю дипломатичну спадщину після загибелі російської імперії. Тепер, коли СССР визнаний майже цілою Европою, знову немов би настає ера большевицьких дипломатичних протестів. Чому? Мабуть таки тому, що європейська дипломатія, перейшовши в своїх зносинах з СССР певне коло політичних надій та розчарвань, вернулась до тієї самої мертвої точки цих зносин, яка характеризувала їх кілька літ тому назад. Тоді відрожене політичне життя Європи переходило свої етапи, минаючи большевиків, бо вони були офіційно виключені з європейського обороту; тепер, хоч визнання й сталися, міжнародний обіг європейського життя знову переходить без СССР тому, що большевики, як це виявив досвід, фактично стоять поза межами Європи, не вкладаючись ні до якої європейської схеми. Тоді Чичерин своїми протестами нагадував, що він єсть; тепер він на гвалт кричить, що він ще не загинув..

Останні дві ноти протесту спрямовано на адресу Франції та Італії з приводу того, що ці дві держави склали приятельські умови з сусідньою СССР державою — Румунією. Договори ці складено більше як півроку тому, протестні ноти вислали було на відповідні адреси ще на початках жовтня минулого року, але опублікував їх Чичерин тільки тепер, коли, перебувши місяців з два у Франкфурті на Майні, не діждався запрошення одвідати Бріана та Мусоліні. І зробив він це в такий спосіб, що викликав дипломатичне роздратовання в Парижі та в Римі, бо не умовився щодо цього з відповідними міністерствами закордонних справ і не повідомив навіть про це своїх дипломатичних представників у названих містах.

Обидві ноти мають той самий зміст, бо в обох говориться про Бесарабське питання; тон їх трохи різний; більше стриманий на адресу Італії та більше ворожий щодо Франції, — в залежності од градусів тепла дипломатичних зносин СССР з обома державами.

У ноті до Італії підкреслено, що СССР, а з нею й широкі маси бесарабського населення, і тепер, як і раніше, висловлюються проти приєднання Бесарабії до Румунії. Совітський уряд тому і надалі не може визнати ніякого дипломатичного чи іншого акта, що затвердив би за Румунією Бесарабію, проти волі місцевого населення. Совітський уряд не раз проголошував, що він не надає ніякого значіння протоколу, якого було підписано 28 жовтня 1920 року у Парижі представниками кількох держав, у тому числі і Італії. Питання про те, чи буде ратифікований цей протокол усіма відповідними державами, чи ні, не грає жадної ролі. Совітський уряд вказує на те, що з приводу Бесарабії не може бути прийняте жадне рішення без участі та згоди СССР, і що всякий такого

роду акт СССР вважатиме виявом ворожнечі до нього. Сопітський уряд констатує з глибоким жалем, що італійський уряд, у своїй ноті до генерала Авереску, не тільки не проголосив недійсним протокол 1920 р., підписаний Італією в ті часи, коли ще між Італією та СССР не було нормальних зносин, але навпаки згадав про те, що цей ворожий що-до СССР та протирічний міжнародньому праву протокол 1920 року, може таки й буде ним ратифікований. Большевицька нота рішуче протестує проти спроби звести питання про Бессарабію до кола питань, що можуть служити предметом згоди між Італією та Румунією, чи якими будь іншими державами. СССР звертає увагу італійського уряду на те, що ратифікація ним бессарабського протоколу було б порушенням суверенитету та інтересів СССР і зробила б неможливим підтримку приятельських відносин між двома країнами.

До Франції большевицький уряд звертається з пересторогою та загрозами. Французський уряд, говоритья між іншим у червоній ноті, обіцяє Румуні співробітництво Франції в такій формі та в таких необмежених розмірах, що Румунія тим самим дістас не тільки забезпечення її територіяльного status quo, але й можливість за допомогою Франції збройною силою підтримувати незаконну насильну окупацію Бессарабії. Цим договором Франція стає по стороні румунського уряду, що одмовляється виконати свої зобовязання та звільнити територію СССР до якої належить Бессарабія. Такий спосіб румунської чинности протирічить самим елементарним принципам міжнароднього права, а також і власним формальним заявам румунського уряду; протирічить він також і дипломатичним заявам союзних дипломатичних представників, у тому числі і заяві представника Франції, яку він оголосив у Ясах у 1918 році. Румунський чин розходиться теж і з заявами румунського уряду, що зроблені ним у формальному договорі, складеному в 1918 р. між ген. Авереску та совітським урядом. Він протилежний нарешті і численно виявленим бажанням бессарабського населення. Підписавши договір з Румунією в той час, коли СССР підтримує з Францією нормальні дипломатичні відносини, коли обидва уряди пересправляють між собою про усунення перешкод для налагодження дальшого розвитку приятельських відносин. — французський уряд у народів СССР викликає сумніви що-до щирости його змагань до зближення обох країн. Франція обіцяє Румунії допомогу на випадок війни та робить заяву про спільність інтересів Франції та Румунії, — робить це без жадних оговорок що-до Бессарабії. Цим французський уряд підтримує агресивні тенденції керуючих кол Румунії, зменшує перспективи мирного вирішення бессарабського питання на основі права народів на самоозначення та посилює небезпеку, що загрожує замиренню східньої Європи. Уряд СССР вважає тому складений Францією та Румунією гарантійний договір ворожим актом, спрямованим проти інтересів СССР та проти інтересів бессарабського населення.

Італійська преса начеб-то мовчки переходить над протестноюнотою СССР до порядку денного. І мабуть має рацію; як здається, в керуючих італійських політичних колах можна ніби то запримітити певний нахил до зміни дотеперішньої, так би мовити, спрйятливости у відносинах що-до червоної Москви. Коли ж це не так, то звичайно, нема чого звертати яку будь увагу на ті чи інші протести з боку СССР, бо ж вони не перші і не останні, як що ця держава ще де-який час існуватиме.

В іншому становищі опинилася французька політична опінія. Протестну ноту опубліковано в ту саму хвилину, коли тов. Раковський, здається, у п'яте чи шосте поїхав до Москви за інструкціями в справі переговорів що-до царських російських боргів, надававши перед тим своїм контрагентам, — як то вже стало у нього дипломатичною манерою, — цілу купу самих вабливих обіцянок. Цього одного було б уже досить для певного роздратовання. Але слідом за тим тов. Литвинов, що заступає відсутнього в Москві Чичерина, зробив урочисту заяву, що ніяких царських боргів СССР не платить принципіально і платити не буде. Така заява пригашає всі боргові люзії що-до СССР, од яких французи ніяк не можуть одмовитися, хоч здається, і пора б уже було зрозуміти, з яким

контрагентом вони мають справу. Французи, як правду кажучи і всі європейці, дуже консервативні у своїх поглядах, особливо у поглядах на міжнародні відносини. Їм просто в голові не вміщується, що може взагалі існувати державна влада «sans foi ni loi» (без віри та закону), подібна до влади ССРСР. Потрібно довгого і тяжкого досвіду, щоб вони в цьому переконалися, і зробили з цього відповідні висновки. Наведені протестні ноти, без сумніву, належать до площини цього навчаючого досвіду. Недурно Темпрс, коментуючи совітський протест зауважує: — Дивно спостерігати, як совітський уряд кладе на свій рахунок та обороняє з гарячим запалом завоювання колишньої імператорської Росії, але тепер уже перестає бути невідомим той факт, що большевицький імперіялізм не одрізняється від імперіялізму царських часів. —

Ми навели цей факт протестних нот ССРСР не для того, щоб ставати на бік тої чи іншої держави. Європейські політики дуже зле розуміються на бесарабському питанні, а більшість з них мабуть і не знають того, що Сфатул-Цери, свого рода Центральна Рада Бесарабії, — висловився за прилучення не до ССРСР, не до Росії взагалі, а до самостійної України. І свого часу ми наводили в «Тризубі», що коли настане час остаточного вирішення бесарабського питання, то Румунії доведеться вирішувати його по згоді не з ким іншим, як з українською державою. Відчувають це й большевики, і тому в своїй ноті покликаються не тільки на ССРСР, а також і на «народи» його. Бо ж серед цих народів, що на їх територію поширив ССРСР «силою зброї незаконну та насильну окупацію» (слова совітської ноти про Бесарабщину), єсть і народ український.

Але зараз не про те йде мова. У совітських нотах звертає на себе увагу перш за все їх форма та стиль. Усі фрази й звороти взято з буржуазного дипломатичного словника, так само як і аргументація. Нема й сліду будь якого комуністичного забарвлення не тільки що-до форми, але й до змісту. Такі ноти міг би послати міністр закордонних справ ультрабуржуазної держави. Як відомо большевицькі дипломати, з'явившись у Європі, поскидали свої френчі та шкуряні куртки, і вдягнулись у звичайні європейські костюми; тепер вони те саме роблять і з комуністичною фразеологією у своїх міжнародніх зносинах. Нема вже «робітничо-селянської» влади, а єсть просто уряд; піклуються вони уже, скажемо, не за «бесарабський пролетаріат», а просто за населення; аргументують не Марксом та Леніном, а самими буржуазними речами: історичним правом, інтересами, принципами міжнароднього права то-що. Особливо ж червона інтернаціональна Москва дбає про те, аби затвердити в європейських думках ту теорію, що її вигадав у 1918 році тов. Раковський за час його пересправ що-до замирення з тодішнім українським урядом.

Тепер уже таке переодягання нікого обдурити не може, навіть у Європі. Усі добре знають, що на жадне «історичне право» большевики претендувати не сміють, що «принципи міжнароднього права», на їх ширу думку, не що інше, як дурна буржуазна вигадка, що ніяких «інтересів» большевики в Європі не мають, коли не вважати «інтересами» їх необхідну участь в усякого роду заворушеннях, бунтах, анархичних вивахах то-що. Так само марно вони дбають про те, щоб затвердитись у спадщині після колишньої Росії. Спадщина ця пішла марою і в большевицьких руках зостався лише невеличкий та дуже небезпечний шматочок її, — той самий царський імперіялізм. Така візитова картка цареві ще може й личила, але большевикам не дасть вона права на вхід до європейського товариства. Наведені нами протестні большевицькі ноти дуже симптоматичні в цьому відношенні. Нотами цими червона Москва виразно підкреслила своєю ізольованістю од Європи, а тон і зміст цих протестів значно поглибили ту розколіну між ССРСР та європейськими державами, що повстала вже давно, а тепер на очах з хвилини на хвилину все поширюється.

На що було большевикам публікувати їх та ще в такий момент, коли Франція роздратована проти них, коли Англія от от наче б то вижене з Лондону дипломатичне їхнє представництво, коли Італія зговорюється з Англією що-до анти-большевицької співпраці у далекому Китаю? Ріжно

можна відповідати на це, але одно припущення здається найбільш імовірним. Дуже правдоподібно, що ця протестна акція потрібна була більшовикам не для зовнішніх дипломатичних ефектів, а для цілей політики внутрішньої. Як відомо, у більшовиків зараз горить земля під ногами на цілій території ССРСР, і вони не знають, на яку ступити. Встає найреальніша загроза чи то революції, чи то, просто безмежної анархії, з якої комуністам не вийти живими, а разом з ними трупом ляже й сама комуністична ідея. До того ще й сама партія вступила до стадії розкладу: шерехи комуністичні розхитані, дисципліна зм'якла, старі вожді вимірають, а нові не народжуються, бо ж зостався на горі один тільки тов. Сталін, тай про того більшовики самі здавна вже говорять, що його голова більше здатна для розбивання нею горіхів, ніж для думання.

З середини виходу не видно, треба його шукати на зовні. Війна? Більше всього на світі бояться більшовики яких будь збройних конфліктів, бо добре знають вони, що кожна війна скінчиться їх загибеллю. Світова революція? Ця приваблива химера розвіялась у повітрі, і навіть тов. Троцький рішуче стверджує, що раніше, як через 40-50 літ у Європі нема чого ждати якої будь поважної революційної завірюхи. Роскладава праця в європейських державах? Найбільша ставка, що її зробили більшовики в Англії, в час гірничої забастовки, програна безповоротно. Всі спроби комуністичних змов у Швеції, Фінляндії, Латвії, Литві, Польщі, Румунії, — не вдалися; сфера комуністичного впливу на Балканах втрачена, у середній Європі провалились майже всі шпійонські організації. В Європі більшовики мають ізольовану позицію не тільки в площині міждержавних відносин; одриваються їм тут одна за одною всі нитки, що вони були звязані з робітничими колами та з усіма іншими незадоволеними верствами європейського громадянства. Європа — безнадійно для більшовиків — консолідується та стабілізує своє життя.

На інші континенти так само мало надій у більшовиків, хоч вони там і працюють, не жалюючи грошей ні сили своєї. Американські опорні їх пункти малого варті, бо ж з Мексикою світової революції не зробиш, центральні американські республіки занадто малі, а до того ще й живуть під великим тиском і сторожним контролем Сполучених Штатів, а південна Америка, — принаймні, частина її (Аргентина), — сто літ тому назад пережила всі ті самі більшовицькі страхоття, що їх закінчує зараз аселення ССРСР, і пам'ять про цей майже тридцятилітній період ще й досі там живе і не вмирає. Про північну Америку нема вже чого й говорити; її парламентські кола однодушно відмовляються од якої будь згоди з ССРСР, а робітничі об'єднання так само не хочуть мати нічого спільного з комунізмом та його московськими представниками. І що гірше за все, — таке відношення Америки тільки підсилює та зміцнює вороже становище Європи проти ССРСР. Жевріє в Москві ще падія на Китай, але сам тов. Карахан, більшовицький спеціаліст по китайських справах, недавно песимістично висловився перед журналістами, що китайці — не комуністи, і що їм з більшовиками не довго буде по дорозі.

Більшовики знають, що загибель до них наближається, і вони певні того, що смерть по них приїде з європейського заходу у вигляді війни. І вони до цього готуються, — панично, безладно, та все таки готуються, роблять те, що можуть і що вміють. З середини це виявляється в тому, що викопуються з архіву старі лозунги про Дунай та Бесарабію, про вікно до Європи та Балтійське море, про впливи на Далекому Сході, про російську місію в Азії. Гальванізується так звана «молдаванська республіка», агітуються «польські» автономні райони, утворюється «литовська» республіка, поширюється за свій та чужий рахунок совітська Білорусь. А найбільше зазначається це підготовки у палких промовах більшовицьких вождів до війська та про військо. З метою підготувати, так би мовити, психологію виступають вони з заявами перед Європою, обвинувачують Англію, Францію, Польщу то-що в планах збройної інтервенції, — все це для того, аби ще раз загріти з російської середини ті самі патріотично-

імперіялістичні почуття, що їх пощастило було викликати в час боротьби з Денікіном та Врангелем.

На рахунок цієї підготовчої праці треба зачислити і наведені нами протестні ноти ССРСР. Вони, що правда, більше за все нагадають саму звичайну провокацію, — але це вже така большевицька вдача.

O b s e r v a t o r.

ЛИСТИ СЕЛЯНИНА З СТАВРОПІЛЬЩИНИ. *)

VIII.

Роскажу Вам, як то безплатно ми крестяни добились землі. Із землею у нас канітель, така тяжба, щой не доведи Господи нікого до такої дурниці, як оце получили крестяне в ССРСР. Землю получил кождий у нас; получив душеву норму землі і той, хто трудиться і вмє її обробляти і той, хто не хоче і не вмє. Хто має які побочні доходи, то такому байдуже, а котрий живе тільки з посіву, то просто біда, бо хліборобського производства ніяк не хватас на оплату. От Вам може ззісно, що у нас крестяни оплотюють єдиний сельськохозяйственный налог; не вірте, брешут ті, що так пишуть: їх хлібороб оплотює більше, як 20 налогів. Землю почали крестяни поміж себе ділити кождий год, то воно так пчало й родить, не більше десятина вроде як пудів 15-20. А то й дивись і семена не вертаються. Крестяни випродают осєнью на платіжі увесь свій хліб по дешевій ціні у государственный ссипку, а з янзаря слідующего года об'являє государство крестянам, щоб за круговою порукою получили той хліб, що осінью продавали його в государственный ссипку. Тоді крестянам хліборобам видають хліб яко би сказати на піддержку, условия такі: не більше як на 8 місяців і за кождий пуд довжник повинен 1-го сентября уплатить государству по 10 фунтів пшениці з пуда проценту. А будь чого не в состо-янії в строк заплатити, то зараз описуют, що в тебе є і цінують.

А хто получил душеву норму землі і сам її не обробляє, не вмє і не хоче, то наймає свою землю другому на такі условия: За половину і його половину скосити, звозити, змолотити і продналог государству за його заплатить. Я цей год наймав у одного лежня на таких условиях та й не витерпів, сказав, що колись була земля панська, а не було такого здирства як за советської власти. То ви повірте, що я мав за це слово, що я згадав царську владу, насилу відговорився. Словом, що випало на долю хлібороба в ССРСР, то нехай Бог боронит всякого не дїждать советської власти. Повірте, що я так розувірився, що не зірю вже, що є Бог на світі, а хотя він і є, то надто терпеливий! Тепер скажу ще, як торгує наше советське правительство водкою, просто ужать! В кождій слободі, станиці по 3-4 коршми торгують водкою по 2 руб. 50 коп. кварта і народ так роспився, що далі нікуди. Жито государство купляє в Ставропольській та Кубанській області по 40 коп. пуд. От як советська власть бриє нашого брата хлібороба. До военного время у нас жито платилось до рубля, а водку царське правительство продавало по 80 коп. кварта. А що про мануфактуру, кожєвєнє, то у 5-10 разів дорожче до военного время. Торговля у нас тепєр з самих копераций, а що обман, мотовство, що далі нікуди! Оце спасибі англійським горнякам, що притихли бастувать, а то тут у нас було таке здирство, що будь вони прокляти: тут самі ходим голі й босі, а тут ще їм давай послїдне. Наше правительство посилає телеграми, що ми жертвуєм англійським горнокопам гроші по своїй добрій волі. Брешут анახтеми прокляті, нас принуждают: дай хоч трїсни! Ще скажу, яким великим принудительним порядком заставляють подавати заявленія на землеустройство і з кажної душі ви обязані заплатить 3 рублі. А як ви не схо-

*) Диви «Тризуб» ч. 6.

чете подати на землеустройство і не уплотите по 3 руб. з душі, то від вас землю відберут. Словом, такий грабіж, що не дай Бог! До революції мельниці були у часних руках, як кажут у буржуїв, а буржуї брали за помол з пуда по 2-3 фунта, а відколи стали нашими, то ми платим по 10 фунтів з пуда за пшеницю і по 15 фунтів зг жито та ячмінь. А наше прагнєльство пише, що у крєстьян хліборобів все в руках — земля і мельниці, словом всі підприємтя, що були в буржуйських руках, та тільки в чортячих руках! Йй Богу правду Вам кажу. Я що дня прочитую советську газетку і просто дивуюся, як читаю: газета наповнена обіцаннями дешевизни, а того ніхто, нігде не бачить і не знає. Найбільше мене удивляє — чого до революції не було стільки безробітних, скільки зараз страдає; колись не було і поняття, щоб чоловік нуждався заробітком і так страждав як тепер. Я колись служив по людях і з того жалування ходив огітий і взутий ще й в берегательну касу гроші складав, а тепер сієш, робиш, як каторжанин — і голій і босий. Із цього можна понять що наші газети пишуть лож, обман. Правда, приїзжають делегації з других держав, а тут їм російські явства пригостовляють, на автомобілях катають, а зони тоді приїзжають до дому і ораторствують, що от мов ми були в ССР і бачили, як там живе народ — куди нашому! Гайда, і ми того добиваймося. І народ думає, що воно правда і починає колотитись і добиватись їм царства, а собі безголовья. А от, щоб ті делігати пожили годок-два та похлібопашили, то тоді приїхали б тай би сказали: хай їй біс з цією свободою, що тепер в СССР!

Помніть, що всі оці бунти ведуть нас тільки до погибелі і з них буде те, що писали даьновидні люде давно: «Трудно буде побачити чоловікові человека, або почути голос його, бо із жителів города останеться не більше 10, а із селян человека два, котрі скриються в густих лісах і розритих скалах...». Третя книга Ездри. гл. 16. ст. 28).

З П Р Е С И.

Вираз «развесістая клюква» виживається в російській прєсі, як символ, як квінтесенція того, так характерного для Европи незнання та нерозуміння російського життя, на ґрунті якого з'являються оповідання про білих відмедів на вулицях Москви, про графа Самовара Івановича, про трьох російських дівчат «Верушкі, Петрушкі й Бабушкі» і т. д. і т. д.

А як нам назвати прояви такого самого, але й ніяк вже не оправданого незнання й нерозуміння українського життя росіянами ..

Ну, нехай колись Гербель перекладав Шевченкове «зadzвонили, zadzвонили, пішла л у н а гаєм» — словами — «zadzвонілі, zadzвонілі, вспихнул м е с я ц, лес мінуя», — то то вже досить давнє минуле.

Але як пояснити, коли така газета, як «Посл.Новості», що претендує на якесь знання наших стремлінь, наших змагань, в статті—Казакі в «цітаделі» Саборнай України, — поза надзвичайно простою політичною неграмотністю в українській справі, виказує і ще більшу неграмотність в укр. мові. Ну нехай ще слова «пильно» автор не знає й перекладає — «в большом возбужденіі», тоді, як всім відомо, — хто хоч трохи укр. мову знає, що його інакше як «віймательно» перекласти не можна, але от слова «з тактовности» перекладати «із тактичєскіх соображеніі» — це вже занадто. Плувати «такт» з «тактикою» — це вже не укр. безграмотність, а просто загально людська.

І до-якої міри треба бути самому політично неграмотним або на неграмотного читача розраховувати, щоб проливання куб. казакими (потомками запорожців!) своєї крові за тих, хто із за ріжка убив Рябовола, хто розігнав Кубанську Раду, хто повісив на Катеринодарській площі

священника Калабуху, вважати проливанням за свою справу. І павлаки, той факт, що

«Въ последние мѣсяцы существованія самостоятельной Грузіи, часть указанной группы кубанцевъ, возглавляемая И. П. Тимошенко (пріѣзжалъ тогда въ Грузію и Л. Л. Бычь), предпринимала особый, — пятый, — кубанскій походъ изъ Грузіи на Кубань. Организованный ими при матеріальной поддержкѣ грузинскаго правительства небольшой кубанскій отрядъ долженъ былъ выступить на позиціи за «Новый Афонъ» и принять участие въ защитѣ Грузіи, когда собственныя грузинскія войска потеряли устойчивость».

кваліфікувати словами

«Была пролита кровь кубанскихъ казаковъ за чужое дѣло».

Ні, панове, тут щось більше за «развесістую клюкву», це щось вже з новітніх дивок п. Мякотіна, для дітей молодшого віку, про «незлюбіваво рускаво медвєдзя».

ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА У ФРАНЦІЇ.

В суботу 19-го лютого с. р. о 8-ій годині вечора в помешканні Громади на Rue Mademoiselle 51, metro: Commerce або Vaugirard

ПРОФ. А. ЯКОВЛІВ

прочитас виклад на тему:

„ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ“

В суботу 5-го березня с. р. відбудуться загальні збори
Об'єднаної Української Громади.

Шевченкове Свято

улаштовується окремою Комісією при Генеральній Раді
Союзу 20-го березня 1927 року
в салі **Adyar, Square Rapp**

при участі Українського хору під орудою

О. Чехівського

Про програм та продаж квитків буде оголошено окремо

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

— «Шевченко та його доба». Виходить з друку у видавни «Книгоспілки» 2-ий том збірника «Шевченко та його доба» з статтями акад. Єфремова, Філіповського на Новіцького. В книжці розміщено низку неоголошених ще матеріалів про Шевченка («Вісти», ч. 21).

— Пенсії українським діячам. ВУАН клопочеться, щоб було призначено особисті пенсії заслуженим українським діячам: М. К. Садовському, Л. О. Васильченкової (? Василевській Дніпровій Чайці), Л. М. Старицькому (? Л. М. Старицькій), В. І. Стефанченкові (?), Пашківському та іншим («Вісти», ч. 21).

— Охорона Лаври. Президія ВМЦВК ухвалила постанову про заходи в справі охорони всеукраїнського музейного городка (Печерська Лавра).

«З території Лаври вирішено виселити всіх сторонніх мешканців, в першу чергу, ченців, а також рійний злочинний елемент. Народньому Комісаріатові Соціального Забезпечення запропоновано вернути взяте ним в Лаврі майно, що має історичну цінність. Наркомостові доручено притягти до відповідальності осіб, що ростягали майно Лаври, вивозили меблі, руйнували чотири кам'яні будівлі т. інш. Київському Окрвиконкомові запропоновано збільшити охорону Лаври та її історичних пам'яток». («Вісти», ч. 20).

— Новий факультет виноградарства і виноробства. Одеському с.-г. Інститутові дозволено закласти спеціальний факультет виноградарства та виноробства («Вісти», ч. 20).

— Ювілей Борисоглібської. В середині лютого в театрі ім. Франка має відбутися

вшанування відомої української артистки Борисоглібської з нагоди сорокаліття її сценічної діяльності. («Вісти», ч. 21).

— Всеукраїнський з'їзд кобзарів ухвалено скликати в Києві в травні («Вісти», ч. 21).

— До подорожі закордон української капели «Думка». Нар. ком. освіти визнав принципово цю подорож за доцільну з маршрутом на Берлін-Париж. Виясняються реальні можливості. Поки що Капелі дозволено командирувати за кордон свого представника проф. Тарновського («Вісти», ч. 21).

— Відкриття робітничого університету у Вінниці відбулося 26 січня («Вісти», ч. 21).

— Всеукраїнський з'їзд пролетарських письменників відбувся у Харкові наприкінці січня. Настрій бойовий. Перше, звичайно, влетіло «неокласикам». «Ми бореємося, — заявляють ідеологи пролетарського мистецтва, — з українською буржуазією та її ідеологією, що намагається прохопитись у нашу літературу через неокласицизм. Коли деякі письменники під маскою літератури лагодяться проводити буржуазно-політичні погляди, то ми таким письменникам скажемо «будь ласка — один крок назад. На місце». (Оплески). («Вісти», ч. 21).

Спинився далі з'їзд на «процесі розпаду на буржуазному українському літературному фронті, що має свос відображення в їхній глибоко песимістичній і хмурій творчості». Вирішено: «Цей процес розкладу треба підсилювати. Однак, є люде, що намагаються штучним способом затримати цей природний процес розкладу бур-

жуазної літератури. Вони пробувають зорганізувати буржуазну літературу, щоб потім перетворити її на плацдарм, повести наступ на пролетаріат». («Вісти», ч. 21).

Поховавши одним заходом українську буржуазну літературу, з'їзд осудив суворо непростимий злочин Хвильового і товаришів; не поміг їм покаятний лист: «Москва сльозам не вірить» (а вона весь час незримо, звичайно, була присутньою на з'їзді і під її ауспіціями увесь він проходив).

«Факти, зокрема, передмова Хвильового до збірника творів Еллена, говорять про те, що ці товариші не зрікаються, а навпаки, поглиблюють свої старі помилки. Висунуте неокласиками гасло прийняття буржуазно-психологічної Європи і підтримка цього гасла товаришами з Вапліте, так само як і гасла відриву від пролетарської Москви, як центра міжнародного революційного руху, і нині, не зважаючи на зречення Хвильового, Ялового та Досвітного, повинно в широких колах української революційної літературної суспільності зустріти найбільший осуд, бо досі Вапліте не довела фактами, що вона справді може виправити помилки, що допустили її лідери». («Вісти», ч. 21).

Незадоволений з'їзд із сучасної української літературної мови і «оголосив боротьбу проти вульгаризації, перекручування та псування мови» («Вісти», ч. 22). Цю боротьбу мають вести ті самі пролетарські письменники, які своїми скороченнями, новотворами, «вульгаризацією, перекручуванням та псуванням» найбільше засмітили наше писане слово. Самі вони, звичайно, своїх хиб не відчувають і причина всіх причин для них в буржуазних впливах:

«Сучасна мова де-яких письменників, журналів і газет має значні дефекти: часто письменники розвивають свою мову перед-революційними шляхами, ускладнюючи звязок української літератури з масовим читачем». («Вісти», ч. 22).

Покінчивши з старою літературою і старою мовою, з'їзд поставив перед собою велике завдан-

ня: «утворити такі форми літературної організації, щоб письменники всіх національностей, що живуть і пишуть на Україні не почували відірваності. З'їзд має об'єднати всіх пролетарських письменників в національним принципом, а за класовим» («Вісти», ч. 20). Для цього засновується нова спільна пролетарських письменників. Стоїть завдання: «закласти її за інтернаціональним класовим принципом, створити міцний блок пролетарських письменників України, незалежно від мови, що нею вони творять і відбивають українське життя» («Вісти», ч. 23). Перед цими новими письменниками ще відповідальніше завдання: «визначити відношення укр. пролетарських літературних організацій до Москви, як до центра всесвітньої революції». («Вісти», ч. 21) Далі звісно, мова про те, що література українська «повинна йти в братерським союзі з пролетарською літературою інших народів, що населяють наш радянський союз». («Вісти», ч. 21). Це ті основи, на яких на думку пролетарських письменників повинна розвиватися українська література й мова. Самовідання робота цих духовних запроданців Москві і покірних рабів Інтернаціоналу вже дає свої результати. Сам тов. Коряк відзначає «відірваність української літератури від мас і читача. Характерний приклад — це цифри про кількість українських книжок по клубних бібліотеках. З загальної кількості — 2 мільйони з лишком усього сто тисяч українських. Українська книжка до пролетарського читача ще не дійшла». Звичайно Коряк і його прісні пояснюють це не тим хибним шляхом, чужим нашому народові, на який вони намагаються спрямувати українське слово, а тим, що «свою тематикою поки що вона не відбиває побуту й потреб пролетаріату. Очевидно нашим письменникам прийдеться спуститися з Олімпу і наблизитися до читача». («Вісти», ч. 21). А для того звичайно єдиний спосіб — це орієнтація на

Москву і т. и. Дай Боже нашому теляті та вовка впіймати. Можемо бути спокійними за долю української літератури. Щоб вони не вигадували, все одно їх ніхто не читає й не читатиме. Он і самім їм прийшлося на тому ж з'їзді прилюдно признатися: «поки що у нас нема таких творів, щоб могли впливати, переконувати своїм художнім словом не тільки на (?) пролетарські маси, але й на інші ворожі їм класи». («Вісти», ч. 20). Велика хмара та малий дощ.

— **П е р е в и б о р и р а д.** В звязку з виборчою кампанією власть імуці тозчуть все своє. Власенко знов нагадує про «зріст політичної активності глитаїв», про те, що «біднота повинна стояти на варті і не допустити куркулів до рад». Знов товчуть про незможне селянство, яке є «тією основною базою, що в союзі з середняком може допомогти зміцненню радянської влади», якою вона так потрібує («Вісти», ч. 23). Що з тих заходів вийде — побачимо, а поки що «активно виявляються настрої ворожої нам частини населення: в цьому році глитаї особливо готуються до перевиборів рад» («Вісти», ч. 20). У макарівському районі «глитаї намагаються з'агітувати селян», нарікаючи на великі податки, неспорядки то-що («Вісти», ч. 21). «Як і торік окремі виборці висуували питання про «селянську спільку» через те, що робітники теж мають свої спільки» («Вісти», ч. 21). Большевики, звичайно, в цьому добачають «приховане бажання посварити селянина з робітником». «Часом чути було нарікання на те, що робітникам ніби живеться краще ніж селянинові... Меддопомога робітникам дається краща ніж селянам... Робітник ніби зовсім мало платити податків» («Вісти», ч. 21).

Перші відомості про наслідки виборів мінорні: «на місцях передвиборча робота проходить мляво», — повідомляють з Київля («Вісти», ч. 21). Відвідування звітних зборів на Запоріжжі «було нечисленне» («Вісти», ч. 20). «На млявість кампанії» скаржаться з Одеси («Ві-

сти», ч. 23). На Запоріжжі поруч з млявістю «спостерігається пасивність жінок» («Вісти», ч. 20). Взагалі по відомостям ВУЦВК про наслідки перших перевиборів «процент жінок, що прибули на вибори, замалий» («Вісти», ч. 20). Це певні поправки життя до того грому побіди, що панував на жіночому з'їзді. Видко справді та кампанія виборча проходить невдало, бо вже твориться офіційна версія, що пояснює цю «млявість та пасивність». «Виявилось, що мороз та брак помешкань відбулася значно на явці виборців», — заявляють у самому ВУЦВК. («Вісти», ч. 20). «Мале відвідування, — поспішають виправдатися з Запоріжжя телеграмою, — пояснюється кепською погодою та релігійними святами» («Вісти», ч. 20). Як піде справа далі, незабаром побачимо. Але й зараз їм не з медом, коли треба у виправдання на саму природу посилатися, що й вона проти большевиків.

— **К о н ф е р е н ц і я с е л ь с ь к и х т о в а р и с т в в з а є м н о ї д о п о м о г и** недавно відбулася в Харькові. Окупаційна влада надавала їй великої ваги. В СТВ добачають большевики місток «для здійснення союзу бідноти з середняцтвом» («Вісти», ч. 20). На оці от товариства селянської взаємної допомоги покладаються великі надії: «Радянська влада цілком довіряє СТВ. Вона дала товариствам 102 тис. десятин землі і всяким чином сприяє їй сприятиме їхньому розвитку». («Вісти», ч. 20).

Звичайно, ці великі й багаті милості даються не дурно: «Зате ж і СТВ повинні так організувати свою роботу, щоб ця громадська організація реально перетворилася в тверду матеріальну базу для завоювання залишків найтемнішої частини бідноти партією і радянською владою» («Вісти», ч. 20).

— **Ц і н а б і д н я ц ь к о ї д о п о м о г и.** «Сільській бідноті ми дали допомогу в розмірі 60 мільйонів карб. — заявив Петровський на з'їзді компартії

Луганщини, — «Треба стежити за тим, щоб всі кошти попадали дійсно в руки сільської бідноти. Ми тримасмо курс на союз незалежника з середняком та з робітничою класою, щоб через це саме дати одсіч глитаєм. Особливої ваги ця справа набирає в зв'язку з перевиборами рад». («Вісти», ч. 20).

— Завдання Народного Комісаріату Юстиції «Через те, що нині збільшується соціальна небезпека з боку таких категорій злочинів, як хуліганство, рострата, господарські злочини та злочини, що негативно відбиваються на розвитку сільського господарства й виробництва», Совнарком запропонував Народномуєстові вжити всіх заходів для боротьби з цими злочинами. Далі на його покладено як найшвидше закінчити українізацію органів юстиції та «забезпечити нац. меншості потрібним числом судових установ на мові нац. меншостей». («Вісти», ч. 20).

— Яничарське військо на Україні нараховує в своїх лавах — 375 тисяч чол., тоб-то українські комсомольці чи певніше комсомольці на Україні, бо серед них дуже багато чужинців, творять собою 18 відсотків всесоюзного комсомолу. («Вісти», ч. 23).

— Ревізор з Москви. Москва рішила перевірити роботу совітських осередків, відносини в партії, а також встановити тісніший зв'язок «з судово-слідчими органами, органами ІПУ та військовими парт-комісіями». Тому Центр. Контрольна Комісія ВКП (б) посилає спеціальні контрольні комісії в різні місця. Спеціальна комісія вирушає на Україну («Вісти», ч. 19).

— Тривога. Ворошилов знову б'є на гвалт. На з'їзді товариства друзів оборони знов говорить про те, що «в нас є певна конкретна обстановка, що вселює в нас тривогу, саме в даний мент». Присягається далі з Риковим, що ні на кого не будуть нападати, «але напад на нас наші

вороги готують, і ми були б дурнями, коли б не вжили заходів до того, щоб нас не застужав несподівано цей напад» («Вісти» ч. 21). Те, що говорить в Москві, звичайно, луною одбивається й на Україні. Отже Петровський і собі прилюдно відзначив, що «оскажена світова буржуазія намагається напасти на нас; під керівництвом англійської буржуазії утворюється атмосфера ворожого відношення до Радянського Союзу». («Вісти» ч. 23).

— В боротьбі за економічну самостійність Рідко совітські газети приносять таку приємну звістку, як ч. 21 «Вістей». У Москві запроєктовано було заснувати вугільний та нафтовий інститут. Проти цього при обміркуванні кошторису Вищої Ради Народного Господарства СРСР постав тов. Чубар, доводячи цілком слушно, що науково-дослідчі інститути треба будувати у місцях виробництва. «Вугільний інститут, — доводив Чубар, — треба будувати в Донбасі, де добувається біля 2-х мільярдів пуд. вугілля, а нафтовий в районах добувчучи і переробки нафти. Робота інститутів має бути безпосередньо зв'язана з виробництвом і з добувчучем. Науково-дослідча діяльність має будуватися на тих потребах і завданнях, що стоять перед виробничими організаціями».

Раціональна позиція Чубаря, якого саме життя, як ми вже і раніше зазначали, поки що в сфері економічній підводить до оборони інтересів України і її самостійності, зустріла певну підтримку з боку інших представників «окраїн». Цього разу централізм повинен був здати свої позиції:

«Визнано за доцільне будувати науково-технічні інституту в районах відповідних виробництв. Зокрема, ВРНГ союзу запропонувала встановити місце будови нафтового інституту в районі добувчучи нафти і розглянути питання про створення вугільного інституту в районі Донбасу».

З особливою присмістю нотуємо цей успіх України в боротьбі з московською зажерливістю і, констатуємо спільність інтересів поневолених Росією народів, яка сама собою виявляється, бажасмо їм дальшого розвитку на цьому шляху.

— Коні на Україні. Цього року на Україні коней 3.550.000, то б загальна кількість робочих коней зараз менша за кількість їх в 1916 році на 25 пр. Особливо зменшилося коней на степу. Брак коней дається в знаки сільському господарству. Щоб запобігти цьому, вироблено план порайонного розведення типових коней відповідно до природних умов місцевостей. «Так, в південних округах і на Поліссі розводиться рисисті коні, в районах цукрової промисловости (лісостеп) намічено розводити важкі рисисті породи, в Ізюмській, Харківській, Куп'янській, Білоцерківській та Уманській округах — верхові рисисті коні, в округах Донбаса важкі породи коней. Відповідно цій схемі намічені і заходи поліпшення конярства — закладка конзаводів, племених конюшень, питомників, що будуть забезпечені відповідними для даних районів типами заводчиків».

(«Вісти» ч. 21).

— Шляхи на Україні. На Україні не менш як 70 тис. вертов шляхів. З них дві третини, то б то понад 45 тис. вер. цілком непридатні під час сльоти, а так саме несправна переважна частина мостів. Це тим гірше відбивається на господарських потребах країни, що залізничний та водний транспорт в яхливому стані. Щоб запобігти лихові ВУЦВК не надумав нічого лішого, як відновити «шляхову повинність сільського населення», що існувала за старих часів, перекладаючи таким побитом на нього головний тягар.

(«Вісти» ч. 19).

— Комісія з Москви на Дніпрельстані. До Кічкасу прибула спеціальна комісія з Москви, щоб «зробити остаточну перевірку місцевости, де будуватиметься гребля та гідростанція». («Вісти». ч. 19). Це може вирішити тільки Москва

— Діапозитиви про Дніпрельстан в кількості 300 замовлено в Сталіні для демонстрації по робітничих клубах та «сельбудах» під час доповіді про Дніпрельстан.

(«Вісти». ч. 19).

— Умови української промисловости за перший квартал «були кращими за умови четвертого кварталу минулого року. Але спостерігаються несприятливі умови заготовки с.-г. сировини для потреб промисловости. В наслідок же недохвату сояшнику, ячменю та кукурузи, на ринку утворились де-які труднощі, що загрожують нормальній роботі де-яким трестам».

(«Вісти». ч. 19)

— Продукція шахт за останній час зменшилася. До 14 січня денна продукція всіх шахт складала 4 міл. пуд., а нині вона не перевищує 3, 5 міл. пуд. На залізницях останній час систематичний недогруз вугілля. Совітьська преса пояснює це морозами.

(«Вісти». ч. 20).

— Нові будови в Києві. Цього року в Києві мають розпочати нарешті будовання нового пасажирського вокзалу, товарної станції і кінофабрики, а також відновити недавно погорілий завод дубільних екстрактів.

(«Вісти». ч. 19).

— Задоволене прохання. Рідкий випадок задоволення Москвою, та ще й охоче, прохання України наводять «Вісти» ч. 20. Влаштується

в СРСР перша всесоюзна авіолотерея. Виявилося, що «потреба в квитках». (справді, яка конче потрібна річ!) значно перевищує ту цифру, яку мав дати на Україну Авіохем СРСР. Всього «за попередніми підрахунками на Україні буде розповсюджено мало не півміліона квитків». Отже вдалися з проханням до Москви. І газета подає радісну звістку:

«За останніми відомостями, що їх було одержано Всеукраїнською лотереєю комісією, союзний центр задовольнив потребу України і цими днями буде одержано партію в 100 тисяч лотереїних квитків».
(«Вісти». ч. 20).

— Сухоти на Україні ні надзвичайно поширені. За відомостями тубінспектури Наркомздоров'я УРСР нині на Україні є понад 300.000 слабих на всі форми туберкульозу. Це лише приблизні цифри, бо обов'язкова реєстрація цієї хвороби заводиться допри з цього року. З медичною допомогою зле. Гірше ніж в Росії, про що говорять такі данні:

«в 1926 році по всьому Радянському Союзу стаціонарних протитуберкульозних установ було 231, з кількістю ліжок 16.343, з них в РСФСР — 206 установ, з 14.758 ліжками і в УРСР — 19 установ, з 1350 ліжками».
(«Вісти». ч. 19).

— Як живе і працює пролетарський студент. Жакливу картину умов студентського життя намалювала спеціальна комісія, що обслідувала їх в Харкові.

«Під час обслідування комісія натрапила на жахливу картину що до житлових умов студентства. Наприклад, на Чайківській вул. студенти живуть в кол. бараках, побудованих для сезонних робітників. Тут мешкає біля 400 чол. Бараки абсолютно не пристосовані до зимового житла: стіни вохкі, холодно, мало повітря. В будинку пролетарського студентства № 1 в залі мешкає 90 студентів, ліжко стоїть до ліжка, стільці

і столів нема, на всіх є одна лямпя. Щоб готуватись до лекції, доводиться встановлювати спеціальні черги: частина студентів вночі спить, а частина працює. Так само і в другому помешканні. Тут мешкає 154 студенти — разом чоловіки й жінки. В той же час у цьому будинку в першому поверсі міститься ресторан. Докладчик говорить, що зверталися до відповідних установ про поліпшення житлових умов студентства, але це не давало результатів. Отже, треба організувати негайно комітет сприяння студентству, що міг би допомогти поліпшити умови їх побуту».
(«Вісти». ч. 22).

— Поезія і проза Луначарського. «В природі нема нічого більш красивого, більш пишного, ніж кохання — квітки, пісні пташок, шлюбний одяг, шлюбні танки, все це продиктоване цим почуттям. Кохання в природі — це життєве квітнення, кульмінаційний пункт життєвого процесу. Природа вчить нас на цих фактах».
(«Вісти». ч. 22). Так солодко співає на публичному викладі в Харкові, присвяченому проблемі шлюбу, Луначарський. Таку учить природа, а тому поруч з гімном кохання прозаїчний, та за те цілком правдиво-комуністичний висновок: «Індивідуальна сім'я — ця основна форма мусить бути зруйнована, і замість неї повинна стати якась дуже вільна».

(«Вісти». ч. 22).

— «О н у к и . . . Л е н і н а».
«Що вирішила партія в справі будування соціалізму в нашій країні? Чи брали участь селяни в революції 1905 року? На скільки процентів підвищилась промисловість та сільське господарство в останні роки? й т. і.»
(«Вісти». ч. 19).

Ніколи не вгадаєте, читальнику ласкавий, хто, це ставить такі питання. Це совітські вундеркінди на жалібному зібранні пам'яті Леніна в Харкові. Не ймете віри? Нехай краще відповість

вам власнимі словами комуністичний журналіст, що наводить оці ознаки геніяльності маленьких громадян союдаєні та докази надзвичайних результатів совітської системи виховання:

«Це запитують діти. Не вірять, але це так, бо це діти революції, онуки Леніна. Вони цікавляться політичним життям, вони вчать, щоб стати на зміну старшим будувати соціалізм та продовжувати почате Леніном та його партією визволення трудящих всього світу. В цьому нас запевнили юні ленінці після докладу».

(«Вісти». ч. 19).

— **Найвища нагорода.** На вшанування 25-ти ліття громадсько-наукової роботи д-ра Зороховича, ВУЦВК, відзначаючи його корисну роботу, вирішив... повернути йому його власний будинок (вул. Лібкнехта, 85).

(«Вісти». ч. 20).

У ФРАНЦІІ.

— **Життя в Ліоні.** Як вже писав вам, безробіття продовжується і дуже шкідить нашому укр. життю в Ліоні. З громадян, що приїхали з Кресо, ще не всі вступили до Громади в Ліоні, через що саме — важко сказати. Незабаром сюди прийдуть представник Полтавця-Остриниці і можна очікувати заснування гетьманської «організації» в розмірах звичайно не менше цілого коша в 50 тисяч дук.

День 23 січня в Ліонській Громаді пройшов в той спосіб, що відбулися загальні Збори, які відчинено були рефератом п. Голови Громади полк. Чміля, співом «Ще не вмерла Україна» і промовою п. Горбатенка. По вичерпанню повістки дня була внесена пропозиція відмітити цей день поривом до справжнього об'єднання всіх українців і вступити до Союзу Укр. Емігр. Орган. у Франції. У відчинених дебатах п. Шульга висловився проти вступу до Союзу і запропонував краще заснувати гетьманську організа-

цію, п. Бойко, підтримуючи п. Шульгу, запропонував зняти питання зовсім з черги. П. Горбатенко теж висловився в дусі зняття питання з черги. Наступні промовці п. п. Гуцалюк, Бобровкін, Левартовський і Голова Ради п. Чміля виступили з гарячими промовами за об'єднання і за вступ до Союзу, який є загально українською організацією, що має на меті не вузьку політику, а вищі загально-національні цілі. В результаті дебатів було внесено дві пропозиції, — одна за, друга проти. Отже пропозиція за вступ п. Чміля пройшла більшістю; за пропозицію п. Бойка голосувало лише чотири душі. Отак то скінчилася наша відокремленість. Розуміється, ті, хто не бажав об'єднання, будуть далі продовжувати свою руйнівну роботу, але здорова частина Громади, найшовши себе тепер, не спиниться ні перед чим, щоб захиститися від руйників і демагогів, яким всякі проїдисвіти дорожчі української єдності і організованості.

М. Цалик.

— **Ліон.** 30 січня б. р. о години 10 в м. Ліоні відбулась в вірменській місцевій церкві перша св. Служба Божа на українській мові. Задовго до початку стала наповнюватися церква прихожанами, серед яких були представники не тільки української, але й багатьох інших національностей, до чого спричинилось оголошення на передодні про відправу служби Божої українським пан-отцем Гречішкиним. Перед самим початком прибула велика кількість вірмен на чолі з головою вірменського національного комітету в м. Ліоні та двох вірменських священників, яким були уділені відповідні місця.

Урочисто-торжественне служення пан-отця Гречішкина зробило надзвичайно велике враження на присутніх. Молитва за Отчизну та сказана проповідь глибоко зворушила душу й серце і ще й сьогодні яскраво пригадується той релігійно-духовний настрій, який опанував всіма. На великий жаль хор, за короткий час, не зміг добре стати на ноги і виконати

належне йому, але треба сподіватися, що хористи переможуть всі труднощі і друга св. служба Божа буде виконуватися при гарно зіспіваному хорі. Після служби Божої вірменське духовенство вітало нашого пан-отця, висловлюючи радість, що мало нагоду слухати службу Божу на українській мові, та обіцяло завжди йти назустріч нашій парафії що-до влаштування відправ служби Божої в вірменській церкві. В свою чергу, як паном-отцем так і Управою парафії складено подяку та висловлено найліпші почуття вірменській колонії в Ліоні.

Велика й щира дяка пану-отцеві Гречишкіну та Церковній Раді, що, не дивлячись на перешкоди з матеріального боку, пішли назустріч і дали можливість українцям м. Ліона чути слово Боже рідною мовою.

Парафіянам побажати більшої єдності та співпраці на користь Української Автокефальної Церкви.

Парафіянин.

В РУМУНІІ.

— Свято незалежності в Румунії. В суботу 22-го січня в Букарешті, в салі «Трансільванія» відбулося свято 9-ї річниці проголошення незалежності відродженної Української Держави та 8-ої річниці проголошення на майдані святої Софії у Києві — соборности українських земель.

Відкриваючи свято та вітаючи присутніх д-р В. Трепке пропонує вшанувати вставанням пам'ять борців, полеглих в боротьбі за визволення України, після чого хор виконує гімн: «Ще не вмерла Україна».

Далі д-р В. Трепке робить виклад на тему: «Мазепа і мазепинство».

«За тему мого сьогоднішнього докладу, зазначає референт, я дозволив собі обрати епоху Гетьмана Івана Мазепи та визвольний рух української нації, який є продовженням тієї епохи, яка була від 200 з лишнім років останньою героїчною добою української історії аж по наші дні.

Провідники тієї доби Гетьман Іван Мазепа та його прихильники, те-ж подібно нам, опинилися на еміграції в цій-же Румунії.

Ці перші українські політичні емігранти, подібно нам, волею долі, були примушені шукати захисту в чужому краю, користуючися гостинністю румунського народу.

Вишезгадані два моменти подали мені думку запропонувати Вашій увазі, Панове, власне цю тему, а заодно скористатися нагодою, щоби висловити від імени української еміграції в Румунії подяку румунському народові та його урядові за ту гостинність, якою користуємося і ми, як понад двіста років тому назад, користувалися нею мазепинці з Великим Гетьманом на чолі.

Доба Гетьмана Мазепи, каже докладчик, одна з найскравіших епох з української історії. На жаль, вона занадто мало простудійована й освітлена. Молодому поколінню лишається обов'язок зайнятися глибшими студіями як всієї тієї доби, так зокрема й постаті Великого Гетьмана, його діяльності та всього зв'язаного з ним руху».

Переходячи далі до перегляду відомих подій тих часів, В. Трепке зупиняється докладніше на загальному стані життя на Україні і особливо на так званій Гетьманщині, даючи живий нарис положення особливо козацької верстви, яка відогравала не лише ролю військовою, але й адміністративну. Одночасно докладчик зупиняється також на положенні селянських мас, над якими стало закріплятися право кріпацтва. Спочатку кріпацтво на Україні мало форму ближчу до західно-європейського феодалізму, ніж до азійського кріпацтва московського типу.

Далі докладчик з'ясовує становище ремісників та правовий стан як верстви козачої, так і людей «посполітих».

Переходячи до охарактеризування московської політики у відношенні до України, докладчик називає її політикою лукав-

ства та поступового, але упертого поневолення України.

Робилося це шляхом безправного поширення московських залог і воєвод на Україні та вимогами висилки козацьких військ поза межі України (на північ, на Кавказ). Цим ослаблювалися козацькі сили. (Та-ж сама політика проводиться зараз комуністичною Москвою — примітка Д. Г.).

Крім цього Москва намагалася повернути до себе симпатії певних старшинських кол, обдаровуючи їх маєтностями та закріплюючи ці маєтності царськими грамотами.

Гетьман Іван Мазепа був людиною високо-культурною і освіченою. Будучи добре обзайомленим з положенням Польщі, Москви й Туреччини, він глибоко розумів правдивий стан речей на Україні і поставив собі як мету — повне визволення України і перетворення її в незалежну державу.

Майже 20 років свого гетьманування він мусів покласти на те, щоб шляхом надзвичайно тонкої дипломатії робити як найменш шкідливими противників України, а з окрема — спочатку князя Юліяна при царівні Софії, а далі й самого царя Петра І-го.

З другого боку Іван Мазепа намагався зміцнити владу гетьмана, надавши їй більш-менш суверенні права. Через це він мав на увазі витворити українську аристократичну верству, свідому державних і національних інтересів України.

Зміцнюючи авторитет церкви, Гетьман Іван Мазепа мав через неї ширити світ і культуру в широкі маси народні, які в той час були ще занадто анархічними і наздібними до правдивого демократичного життя.

В той-же час Іван Мазепа прищеплює широким масам населення розуміння того, що всі тягарі і все зло на Україні діється в наслідок господарювання Москви. До певної міри це йому вдається. Ознакою цього може служити те, що сама козацька верства (виступи полковн. Апостола і Горленка) починає вимагати підняття ви-

звольного руху на Україні проти Москви.

Події тодішньої війни між Росією та Швецією і похід Карла XII-го на Україну сприяють, здається, можливості руху і Мазепа, який вже з давніх часів вів переговори з Карлом XII-м, в осени 1708-го року переходить з частиною козацтва до шведського табору. Після цього лише збройна боротьба мусіла вирішити долю України і Московщини. Заключення союзу зі Швецією, яка в той час була одною з наймогутніших держав, було по суті закінченням праці, розпочатої ще Гетьманом Богданом.

Освітивши перебіг дальших подій, а саме: поразку шведів, а з ними й Мазепи, еміграцію мазепинців до Румунії, смерть Мазепи і виступи нового Гетьмана Пилипа Орлика, докладчик запитує: «Що-ж лишилося нам від Гетьмана Івана Мазепи та його героїчної доби, крім спогадів?

— Його буяючий дух, що прагнув до великої національної ідеї та що керував усім життям і діяльністю Великого Гетьмана. Дух цей не зійшов у домовину на чужій нерідній землі разом з його тілом. Ні!.. Він простягся по широких степах та ланах України, притаївся і в мішину їх чорноземі і по скелях Карпат і прослався по порогах та плавнях старого Дніпра.

Час від часу дух Мазепи, мов дрімаючий вулкан, спалахував своїми вогниками то в тому, то в іншому місці — чи то в мистецтві, чи то в літературі, щоби по двох століттях знову кинути силу народу українського в нову боротьбу за державну незалежність України.

Ми зараз переживаємо добу, коли здійснюються слова нашого великого поета Івана Франка, який, звертаючися до рідного краю, каже: «Тряснеш Кавказом і впережишся Бескидом». А в цих коротких словах відбивається ціла мбугня ідея Мазепинства: «Самостійна Українська Держава на підвалинах модерної цивілізації і культури», втіленням і одним з

творців якої і був Гетьман Іван Мазепа.

Лишаючися для нас національним вождем-героєм, Мазепа для цілого цивілізованого світу своєї доби був представником доби геспанс'у на сході, чим і пояснюється велике зацікавлення його особою, яке виявилось в численних літературних творах та наукових студіях культурного Заходу.

Нам же лишається обов'язок зберегти і надалі дух національної незалежності і пильно студювати історію доби Мазепи, щоби зрозуміти цю величну постать та щоб добре з'ясувати причини невдачі його державної акції. Одну, і може головну з них, зазначає сам Іван Мазепа в своїй ліسنі: незгода і розлад серед громадських українських кол.

Змікнуємо-ж міцніше наші лави і об'єднаймося для дальшої боротьби за нашу державну ідею, поставивши собі гаслом: «Нація і Держава вищі за групи та за партії».

Присутні вітають докладчика гучними дружними оплесками.

Після перерви, хор виконує цілу низку патріотичних пісень («Не пора, не пора», «Ми гайдамаки» та ин.), а п. Кухта чудово деклює вірш Р. Купчинського: «Пісня».

Після вичерпання програму, майже всі присутні залишаються в салі й організують імпровізовану вечірку.

Деклямації чергуються зі співами, співи з жартами та дотепами. Серед усіх присутніх панує справді веселий та бадьорий настрій.

Д. Г.

— Союз українських жінок в Румунії. 6-го січня в Букарешті відбулося чергове засідання управи Союзу українських жінок емігранток в Румунії.

Управа постановила:

1) Взяти на себе справу реорганізації та поповнення книжками бібліотеки української колонії в Букарешті.

2) Прийняти найактивнішу участь в організації традиційного свята Тараса Шевченка.

3) Вжити заходів до поповнен-

ня свого союзу шляхом притягнення до нього по-можливості всіх жінок-українок.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

— Подєбради. 4. II. 1927. Українське студентство в Подєбрадах, як відомо, самооподаткувало себе по 4 кор. 80 сотиків місячно на справу ведення судового процесу в обороні імені юк, Головного Отамана від наклепів. З 458 оподаткованих членів такі студенти подали заяву до відповідних академічних чинників про небажання платити цього національного податку:

1. Томашевський,
2. Вакуловський,
3. Бать,
4. Базилевський,
5. Яковенко,
6. Артемів Олександр.
7. Артемів Іван,
8. Сидорянський (він іменує себе Палієм).

— Подєбради. 4. II. 1927. На членських зборах студентського кооперативу «Наша Хата» п. Фесенко (б. врангелевець з Кубані) вніс пропозицію на скасування щомісячного кооперативного внеску в 50 кор. на фонд ім. С. В. Петлюри. Голосами студентів-українців ця недостойна пропозиція була провалена.

УКРАЇНСЬКІ СПОРТОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В Ч.-С. Р.

Під сучасну хвилю в Чехословаччині провадять діяльність кілька українських спортових організацій.

«Український Студентський Спортовий Клуб» — «У. С. С. К.» — в Празі засновано в 1920 році. Заслугою деяких членів розвинувся Клуб в досить сильну життєздатну організацію. В 1922-3 р. р. наслідком зменшення кількості чинних членів (з причини закінчення студій або від'їзду з Праги) діяльність Клубу почала падати, але криза ця протяглася недовго, бо свідомість необхідності плекання спорту і взагалі тілесного вихо-

вання переборола несприятливі обставини. В році 1925 з ініціативи нових спортовців Клуб реорганізувався. Нині Клуб нараховує понад 73 члени. На чолі Клубу — Юр. Липинський, члени ради: Бурячинський Ю., Одаренко Фед., Лобода Мик. Волошин Викт. та Старосольський Юрій. Вправи відбуваються по секціях: Ситківки, копаного мяча, волейбалевої, легкоатлетичній, плавецькій, крокетовій та секції зимового спорту.

Тенісова Секція нараховує 12 членів і 4 членки (референтом Юр. Липинський). Секція Копаного Мяча — 17 членів (референтом Комаринський). В минулому сезоні відбулося декілька змагань, між иншим, з Чеським Клубами: «Чехослован Прага», Новоміський S. K. D. F. C. І аматори. Вправи відбувалися на грищі Нусельського Клубу.

Волей-балева секція нараховує 18 членів (референтом Федів Ігорь). Розвій волей-балу поміж членами Клубу почався в 1925 р., в Радотині. Ця гра знайшла відповідний ґрунт і добре розвивається. По кількамісячних вправах, українська волей-балева команда могла конкурувати з першорядними командами «волей-балу», в своїй окрузі, а рівно ж і в Празі. В тому ж році секцію було запрошено на змагання про чемпіонат Чехословацької Республіки, котрі відбулися в Страковій Академії (осередок Високошкільного Спорту).

Легкоатлетична секція має 12 членів (референтом Волошин В.). Вправи відбувалися на грищі Стракової Академії. 18 жовтня 1926 р. мали відбутися змагання цієї секції, але з огляду на невідповідну погоду були відложені на наступний рік. Між иншим, треба зазначити, що наші молоді атлети на змаганнях, улаштованих Високошкільним Спортом в Празі, здобули майже перші місця.

Плавецька секція складається з 14 членів (референ-

том Кочергин), між своїми членами має «рекордменів» першої класу. Свої здібності сподіваються виявити на змаганнях, котрі відбудуться на початку 1927 року в зимовій плаварні на Кларові.

Також не малої уваги заслуговує і секція Зимового Спорту (референтом Лобода Мик.), Секція нараховує 10 членів, що кохаються в «сніжних горах та долинах».

Останні відділи У.С.С.К. перебувають в стадії розвитку, але дотепершні вправи подають значні надії.

Українське спортове братство «ТУР» у Празі. Брацтво засновано в 1923 р., головою його Хворостенко Микола. З початку свого засновання брацтво мало секції: Тяжкої атлетики, Легкої, Боксу, Джіу-Джітсу, Шерму, Веслування, Плавання та секцію спортових забав. Членів було біля 100, але на сьогоднішній день — значно менше. З усіх перелічених секцій залишилась лишень одна — секція тяжкої атлетики, зокрема для вправ в грецько-римських одужаннях. Цій секції припадає завдання репрезентувати українську атлетику перед чужинцями на змаганнях, що влаштовуються при кінці кожного шкільного року Високошкільним Спортом на звання чемпіона всіх високих шкіл Ч. С. Р. Такі в минулому шкільному році 23 червня члени цього клубу здобули перше, третє і четверте місце, маючи проти себе сильних конкурентів з поміж студентів-чехів. Вислід цих змагань були наступні: В середній вазі, яко третій, переміг Ілляшевич Ів., Кандиба Ол. заняв четверте місце. В агу тяжку репрезентував Хворостенко Микола, який здобув першу нагороду і звання чемпіона всіх високих шкіл в Ч. С. Р. (Цей титул Хворостенко тримає від шкільного року 1921-22, — за цей період не мав ні одного разу поразків). На будуче ця секція приправляє молодих та надійних репрезентантів цієї галузі, котрі мусять заступити

старших і з често виходити побідниками.

З цих молодих належить згадати двох: Самойловича Ев. та Кандибу Ол., котрі подають надії в цім класичнім спорті.

Український Спортовий Клуб у Подєбрацах. Заснований в 1923 році, в останньому році він прибрал назву «Український Високошкільний Спортовий Клуб — «Дніпро». Головою Клубу: Опадчій К. Клуб нараховує членів 92, з них 56 активних, а 36 пасивних. Мас секції: копаного мяча (29 чл.), вол-балеву (43 чл.), легко-атлетичну (22 чл.), шерму (6 чл.) та плавецьку (20 чл.). Сокильська секція відокремилася від Клубу в 1926 р. і утворила «Український Сокил». В минулому сезоні відбулося декілька змагань легко-атлетичних: в день «Українського Спортовця» та на поліпшення рекордів. Де-хто з видатних членів цього Клубу виступали на змаганнях в Іразі, де зайняли одноперше, два других й одно третє місця. Секція копаного мяча зіграла багато товариських матчів, та зіграла 6 матчів з чеськими командами, в загальному підсумкові на свою користь.

Волей-балева секція розіграла 8 матчів зі своїми командами, чеськими скаутами та укр. к-дою Трага-Радотин.

7 і 14 листопаду 1926 р. відбулися змагання на чемпіонат Академії, наслідки слідуєчі: 1 місце — Футболісти, 2 — м. Лісоники, 3 — м. Пластуні і IV м. — збірна Дніпра.

Значне місце займають віділи такі, як туристика та табування. Праця на зиму організаційна та фігурні вправи на ещатах й санкування. В новім році теперішня Управа уступить буде обраний новий склад Управи.

Крім того, існують українські портові організації в Пшибрамі Брні.

Треба згадати, що в минулих

роках особливо Пшибрамський Клуб визначився дуже здібними атлетами.

Спортòвець.

В ПОЛЬЦІ.

† Полковник Олександр Фролов (некрòлог). В ніч з 26 на 27 січня б. р. у м. Каліші в шпиталю св. Тройці, помер української Армії полковник Олександр Павлович Фролов.

Небіжчик народився в Темір Хан-Шурі 11 серпня 1863 року, де й провів своє дитинство. Походить він з шляхетнього козацького роду, а приписаний до дворян Ставропольської губернії.

Світова війна застала полк. Фролова (ще ротмістром) на службі по охороні кордону в Севастополі, де на протязі війни й за часів Укр. Центр. Ради він виконує роль поміщика начальника служби звязку Чорного моря. Тут його застає й большевизм і не минає своєю незвичайкою. І може не уцілів би він, у «Варфоломієвську ніч», призначену большевиками-матросами на страсну суботу 1918 року, коли би того не опередили німці. Звільнившись від арешту, він із своєю родиною виїздить до Києва, і тут вступає на службу, по своєму фаху, до Окремого Кордонного Корпусу й перебуває там на посаді старшини для інспекції зброї корпусу без перерви до 4 грудня 1919 року. В Кам'янці підпадає редукції і, зоставшись без жадних матеріальних засобів до життя, з хорим на плямистий тиф 16-ти літнім сином, однорічником - козаком Запорізького Корпусу, бувшим вихованцем полтавського кадетського корпусу, пробивається до Києва — місяця осідку своєї родини (дружини й старшого сина). Під Жмеринкою попадає у вир паничного відвороту денікінців і при обознах їх, в групі цивільних утікачів, дістається 28 лютого 1920 року (через Роздільну, Тирасполь) до м. Могилева над Дністром. Тут довідується про існування української влади й зголошується до її послуг. Але страшна хвороба,

що тоді вирвала сотки вірних синів України з рядів активних борців за волю, від сина-юнака переходить на нього і кладе до шпиталю, в тім же місці. Минає страшна хвороба і він у травні місяці вступає на службу до 3-ої залізної дивізії (тоді вона іменувалася 2-ою стрілецькою), в якій не жалує своїх старечих сил і службового досвіду на посаді завідуючого збройною майстернею; на фронті завідує базою постачання дивізії. Перед останнім відворотом Української Армії з теренів України дістає призначення на посаду Начальника Постачання при інженерних частинах полк. Рукіна, а за розформуванням їх, з наказу штабу армії, прилучується до 2-ої Волинської стрілецької дивізії, в реєстри якої попадає вже на інтернуванні у Каліші: спочатку до Старшинського Куріня, пізніше до Кінного імени Гетьмана Івана Мазепи полку.

За свою службу в Українській Армії його підвищено з підполковника до рангі полковника. Поділяючи недолю Української Армії, полк. Фролов не марнує часу за дротами, а протягом 1921-22 р. р. складає історію вищезазначеного полку. По зернині він збирає, де тільки можна, відомості про започаткування полку, про його активних організаторів, про його бойові події в Зимовому поході, про старшин і козаків, що славною лицарською смертю на полі бою увіковічили ім'я Мазепинського полку, про трофеї й т. й. й усе це власною рукою, стройно укладає на папері й представляє начальству у вигляді солідного рукописного зшитка, із схемою Зимового походу та альбомом усіх трофеїв, здобутих полком в боях з большевиками. Вищі чинники нашого Генерального Штабу, на святі полку, в 1923 році про цю працю полк. Фролова висловилися як про велику заслугу його перед Українською Армією, а про саму працю як про поважний труд, що під силу не кожному старшині із штабовою навіть освітою.

Цей труд, який переховується нині у бувшого командира Ма-

зепинського полку п. полк. Надзвездського, полк. Фролов склав у дар Армії Українській, про що й довів своєчасно до відома бувш. Військового Міністра, ген-полк. Юнакова.

В другій половині 1923 р., шукаючи виходу з тяжкого матеріального становища, полк. Фролов разом із сином в числі старшин і козаків 4-го кінного полку (під керівництвом підполк. Сидоренка, був. помішника командира Мазепинського кінного полку) вступає на немунштрову службу при польським війську, де своєю працею й поважністю спричиняється до доброї opinii про українського старшину. В звязку з ліквідацією таборів інтернованих полк. Фролов втрапить там надалі можливість заробляти і переходить на приватну службу, спочатку до барона Розенверта, на Волині, а потім порт'ером одного готелю польського у м. Бересті, пізніше живе на заробітки сина.

Надзвичайно тяжкі умови емігрантського життя надлюмили його здоровля; минулого року він втрапить голос, далі операція горла (трахеотомія) й нарешті смерть в страшний конаннях.

Так закінчив своє життя автор історії Мазепинського полку полк. Фролов.

Скромно, заходами сина й близьких, поховано його на цвинтарі в Шепорні. Немов передчував свій кінець небіжчик, повернувшись до Української Станиці, щоби кістки свої скласти серед тих, «що змерли, але не зрадили України».

На могилу складені вінки, від сина й хрестниці, від товаришів хордошників і від старшин 2-ої Волинської та 3-ої Залізної Дивізії.

Спи спокійно, добрий і чутливий друже! Нехай легкою буде тобі чужа земля!

Микола Стечишин.

— 4-ий річний с'їзд делегатів Української Спілки Воєнних Інвалідів. 29 грудня м. р. відбула Спілка Інвалідів черговий річний

делегатський з'їзд. Відчинив його о 11 год. в залі Т-ва Християнських Ремісників голова уступаючого Правління Спілки ген. Загородський. Мандатна комісія в складі пп. Боголюбова, Дубовенка і Васериса, перевірили мандати прибувчих делегатів, встановила кількість присутніх на з'їзді членів 57. На голову з'їзду обрано полк. Садовського, а заступником голови полк. Шрамченка і секретарями п. п. Боголюбова і Мар'яшенка. По уконституванні з'їзд вшановує вставанням пам'ять 1-го Почесного Члена Спілки Головного Отамана Війська УНР Симона Петлюри. Слідом за цим складають з'їздові привітання прибувши представники від усіх наших тут громадських організацій і установ та зачитується насипвши писемні привітання з різних місцевостей Польщі і за кордону від різних українських організацій і визначних наших політичних і громадських діячів. Після цього затверджується з'їздом пропозиції Правлінням Спілки порядку денний з'їзду й переходиться до звітів. Першим відчитує звіт з річної діяльності Правління ген. Загородський, за ним касовий звіт скарбниці Правління і майстерень Спілки — скарбник Др. Васерис, та справоздання з діяльності Ревізійної Комісії і Колегіального Суду, в лиці голів своїх полк. Стасевича й Микитіна. З'їздом звіти приймаються до відома, орґанам Спілки висловлюється подяку за корисну працю. Переходячи до виборів нових керуючих і репрезентативних орґанів Спілки, вносяться пропозиції, щоби дякувати ще раз Правлінню, що подається на демісію, й просити його залишитися у кермі й найдалі в повному складі. Правління дякує за довіру й честь, але просить з'їзд приступити до виборів нового Правління Спілки, як то значиться в прийнятому порядку денному. Таємним голосуванням майже одноголосно обрано старе Прав-

ління в повному складі, а саме: др. Васерис, підполк. Скрипка Семен, ген. Загородський Олександр, полков. Садовський Михайло. і п. Миколаєвич. До ревізійної комісії увійшли: п. Боголюбов, п. Квітко і полк. Стасевич. До колегіального суду: ген. Брошевич, підп. Ардашів і підп. Микитін. Запасовими членами: до Правління — п. Дубовенко і полк. Шрамченко, до ревізійної комісії — п. п. Наталенко і Коваль, до колегіального суду — підп. Поготовко і п. Безсонів. В останній точці порядку денного у вільних внесках перший забрав слово голова ревізійної комісії, полк. Стасевич, і відчитав акт комісії про ревізію згідно з постановою IV-го з'їзду попереднього Ц. Правління під головуванням п. Рогози. Заслухавши того акта, з'їзд ухвалив: 1) доручити Правлінню Спілки вжити всіх можливих заходів щодо стягнення з інвалідів Рогози, Дехтяря і Панібрат-Васильківського, зроблених ними рострат, і 2) висловити згаданим інвалідам догану за цілу їхню попередню політику і працю, а також і за силкування внести розбрат в інвалідську сім'ю навіть ще й сьогодні; в разі ж сконстатування негативної праці згаданих панів і надалі уповноважити Правління Спілки вжити до них відповідних заходів, включно до виключення їх із Спілки. Поза цим заслухано цілий ряд внесків що-до поліпшення добробуту інвалідів і їх організації та прийнято відповідні ухвали. Зачитано й прийнято новий статут Спілки (на час перебування по-за межами батьківщини).

Закінчивши наради з'їзд постановляє обізнати на почесного члена Спілки Заступника Головного Отамана п. Андрія Лівичького; який спричинився до підсилення інвалідських майстерень значними грошевими сумами.

М. С.

З М І С Т.

Париж, неділя, 20 лютого 1927 року — ст. 1. — О. Лотоцький. Державна незалежність — ст. 2. — Є. Сокович. Реорганізація залізниць — ст. 7. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 11. Листи селянина з Ставропільщини — ст. 15. — З преси — ст. 16. — Х р о н і к а. — З Великої України — ст. 18. — У Франції — ст. 24. — У Румунії — ст. 25. — В Чехії — ст. 27. — В Польщі — ст. 29.

Т Р И З У Б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1927 році по старому що-неділя в Парижі при участі тих самих співробітників.

Приймається передплата на 1927 рік.

Передплата : у Франції на рік — 120 фр., на півроку — 60 фр., на три місяці — 30 фр., на один місяць 12 фр.

В И Н Ш И Х К Р А І Н А Х :

	на 3 місяці	на один місяць
Чехія	60 кор.	20 кор.
Польща	12 зл.	4 злоті
Румунія	360 леїв	120 леїв
Німеччина	12 р. м.	4 р. м.
Сполуч. Штати Пів. Америки	3 дол.	1 дол.
Канада	3 дол.	1 дол.

Журнал набувати можна в П а р и ж і : в книгарні В. Поволоцького
13 rue Bonaparte, Paris VI.

Крім того журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»: 1) В сполучених Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky-30 E. 7-th Street, New-York City. 2) В Канаді — W. Sikewitch, 512 Banner, man av. Winnipeg; Man. 3) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 7. Bucarest. 4) В Чехословаччині — П р а г а : F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. П о д є б р а д и — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrady. 5) В Польщі — W. Pzychodko, ul. Długa, 29, Hotel Polski, 9. W a r s z a w a.

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Soc. Anon. Imprimerie de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris.